

Samundervisning – stöd för lärandet

Detta material ger specialläraren och ämnesläraren konkreta förslag gällande inledning och utförande av samundervisning.

Exempel på samundervisning

Samundervisning erbjuder en möjlighet att utnyttja speciallärarens expertis. Speciallärarens stöd kan vara mycket mångsidigt och uppgifterna kan sträcka sig från att observera gruppen till att stödja en enskild studerande eller assistera vid planering och genomförande av undervisningen. Samundervisning kan inledas på ett naturligt sätt genom speciallärarens besök på ämneslärarnas lektioner och genom observation av samarbetsmöjligheter.

Specialläraren kan till exempel:

- Observera enbart gruppen eller en enskild studerande under lektionen (deltar för att bekanta sig med studeranden, gruppen och ämnet).
- Komma överens inom kollegiet att hen kan "dyka upp" lektionstid för att lära känna nya studeranden och är med en stund eller hela lektionen (göra sig synlig).
- Delta endast i vissa lektioner enligt överenskommelse (t.ex. skrivprocessen, projektarbeten, grupparbeten, provgenomförande, differentiering).
- Leder klassen medan ämnesläraren handleder studeranden individuellt i ett annat utrymme, t.ex. gällande skrivprocesser eller grupparbeten.
- Hjälper till med grupparbeten och projekt.
- Undervisar i studietekniker eller stöder läraren i användningen av studietekniker.
- Arbetar med studeranden i en mindre grupp utanför klassrummet men deltar i teorigenomgång.
- Arbetar med en enskild studerande kring samma tema i annat utrymme.
- Stöder klassen, en enskild studerande eller en mindre grupp i att genomföra uppgifter och upprätthålla fokuseringen (t.ex. förutbestämd studerande/studeranden eller utgående från klassrummets behov) - stöd för exekutiva funktioner.
- Säkerställa att studeranden får gjort så mycket som möjligt under lektionen.
- Stödja studeranden med att komma igång med arbetet och skapa studierutiner.
- Upprepa eller förtydliga instruktioner.
- Vägleda i användningen av läroböcker, digitalt material och översättningsprogram.
- Hjälpa till med att skapa och testa differentierat material, t.ex. en mind map-modell som eleverna fyller i under teorigenomgångar eller en sammanställning av viktiga matematiska formler.

Fördelar med samundervisning

Samundervisning erbjuder mångsidiga möjligheter att stödja lärande, differentiera undervisningen och förbättra arbetsron i klassrummet. Samarbetet mellan speciallärare och ämneslärare kan också stärka den pedagogiska dialogen och främja studerandens lärande.

Studeranden

- Studeranden får snabbare och mer stöd under när det finns två lärare i klassrummet. Detta kan till exempel leda till ökad närvaro i undervisningen.
- Det blir lättare för studeranden att be om hjälp när stödet är mer tillgängligt och fler lärare rör sig i klassen.
- Specialläraren kan under lektionen ställa frågor till ämnesläraren å studerandens vägnar gällande sådant som verkar oklart (sätter sig in i studerandens situation).
- Många studeranden vågar inte fråga i klassen om något är otydligt.
- Det blir lättare för studerande att använda metoder som lärts ut under individuella möten med specialläraren, när specialläraren också stödjer processen i klassrummet.
- Studeranden får oftare feedback och uppmuntran i sitt arbete.
- Det blir enklare för studerande att ta kontakt med specialläraren i andra sammanhang, eftersom specialläraren är bekant från lektionerna.
- Tidigt stöd till studeranden kan minska behovet av senare stödåtgärder från ämneslärare, grupphandledare och speciallärare.

Specialläraren

- Stödet under lektionerna när fler studeranden, vilket kan minska behovet av individuella möten med specialläraren.
- Specialläraren upptäcker även andra studeranden som kan behöva stöd med studier.
- Specialläraren får insikt i ämnesinnehållet, vilket kan användas vid individuella möten och liknande studieavsnitt.
- Specialläraren får en bättre förståelse för ämneslärarens arbete och de undervisningsmetoder som används, vilket underlättar stödet till enskilda studeranden vid senare individuella möten.
- Får insikt i hur studerandena studerar och kan tillsammans med ämnesläraren lära ut och utveckla studietekniker.

Ämnesläraren

- Arbetsron förbättras ofta under lektionerna när det finns två lärare i klassrummet.
- Två lärare möjliggör varierade arbetssätt under lektionerna.
- Samundervisning ger ämnesläraren mera tid att handleda, stödja eller observera både gruppen och enskilda studeranden. Det underlättar också differentiering av undervisningen, både uppåt och nedåt.
- Samundervisning kan förbättra elevernas lärande och resultat.
- Observationer och samarbete skapar en god grund för framtida pedagogiska diskussioner och samverkan mellan speciallärare och ämneslärare.
- Ämneslärare och speciallärare kan stödja varandra kring studerandens utmaningar.
- Behovet av stödundervisning från ämnesläraren kan minska.
- Ämnesläraren kan i förväg få viktig information från specialläraren om gruppen och vilket stöd som behövs.

Praktiska tips

God förberedelse och öppen kommunikation mellan speciallärare och ämneslärare är nyckeln till en framgångsrik samundervisning.

Före samarbetet

- Vilken lärare är intresserad av samarbete? Specialläraren kan meddela sina kollegor om sitt intresse för samundervisning och be dem ta kontakt för att planera samarbetet.
- Under vilka lektioner är behovet av och nyttan med samundervisning som störst?
- Specialläraren informerar om sina tillgängliga tider för samundervisning.
- Börja samarbetet i liten skala; fortsatt samarbete följande år om erfarenheten varit givande.
- Samundervisning kan kopplas till ett aktuellt tema (t.ex. studieteknik eller förbättrad koncentration).
- Är samundervisning en del av det planerade eller önskade stödet enligt studerandes stödplan?
- Kan specialläraren påverka ämneslärarens inställning eller erbjuda alternativ för att göra dem mer benägna att genomföra samundervisning?
- Specialläraren kan informera ämnesläraren om att det finns flera studeranden i behov av stöd i ett studieavsnitt och därmed delta i lektionerna utifrån detta.
- Specialläraren kan delta i ämnesgruppsmöten för att informera om möjligheterna med samundervisning och dela goda samarbetsrutiner inom ämnesgruppen.

Under samarbetet

- Förklara för studeranden syftet med samundervisning när samarbetet börjar, om det handlar om gruppstöd.
- Läraren ger personlig feedback till studeranden, medan specialläraren arbetar i klassen med studerandena. Detta möjliggör mera personligt stöd och vägledning till studeranden.
- I en mindre grupp kan specialläraren undervisa i studietekniker eller agera som modell genom att exempelvis göra tankekartor tillsammans med studerandena.
- Specialläraren kan hjälpa till vid planering av provet, t.ex. språk och struktur (delad fil).
- Specialläraren kan ge idéer för olika pedagogiska arrangemang under provsituationer/lektioner (anteckningar till provet, förhandsgivna provfrågor, grupp-prov osv).

Efter samarbetet

- I kursutvärderingen, kom ihåg att fråga studerandena om deras åsikt om samundervisning och de fördelar det medförde.
- Berätta om det goda samarbetet inom ämnesgruppen. Detta kan inspirera andra att samarbeta.
- Samarbetet kan gälla en återkommande årlig kurs – planen kan byggas på ett sätt som gör att man alltid kan återkomma till den och utveckla den vidare.

Muntlig komplettering vid prov

- Specialläraren fungerar som sekreterare och skriver ner studerandens svar.
- Studeranden går först igenom provet med specialläraren; därefter tar ämnesläraren över och lyssnar på studerandens svar och skriver ner dem.

Stöd för planeringen av samarbetet

- Vilka mål och förväntningar finns på samarbetet?
- Vilken förhandsinformation behöver specialläraren om gruppen och arbetssättet? (T.ex. lektionsupplägg, deadlines för uppgifter, besök, tillgång till studieplattform, läromedel etc.).
- Har specialläraren information att ge ämnesläraren gällande gruppen eller enskilda studeranden?
- Hur ska rollerna fördelas under lektionerna? Specialläraren är inte ämneslärare.
- Hur och när ska samarbetet utvärderas? (Kort utvärdering efter lektionen och efter avslutad kursavsnitt? Vad görs nästa gång, vad tycker studeranden?).
- Behövs en gemensam plattform för planering, t.ex. Wilma, Teams eller ett delat dokument?

